

V E N D I M
NË EMËR TË REPUBLIKËS

Kolegjet e Bashkuara të Gjykatës së Lartë të përbërë nga:

Thimjo Kondi	Kryesues
Bashkim Caka	Anëtar
Agron Lamaj	“
Vitore Tusha	“
Nikoleta Kita	“
Valentina Kondili	“
Natasha Sheshi	“
Vladimir Metani	“
Vladimir Bineri	“
Zamir Poda	“
Tefta Caka	“
Vangjel Kosta	“
Petrit Plloçi	“
Ylvi Myrtja	“
Perikli Zaharia	“
Artan Hoxha	“

Në seancën gjyqësore të datës 15.09.2000 dhe 27.10.2000 mori në shqyrtim çështjen civile nr.156 që i përket:

TË PANDEHURVE: BAKI HUQI, në mungesë

ALBERT HUQI, në mungesë; të dy të përfaqësuar nga avokatët Shefqet Muçi, Idajet Hoxha e Selfo Dosti.

AKUZA: Për veprën penale të vrasjes me dashje në bashkëpunim parashikuar nga nenet 76-25 të Kodit Penal dhe vrasjes me dashje në bashkëpunim mbetur në tentativë parashikuar nga nenet 76-22-25 të Kodit Penal.

Dy të pandehurit Baki Huqi dhe Albert Huqi, janë dërguar për gjykim me akuzat:

Baki Huqi sipas neneve 76-25 të Kodit Penal, 76-25-22 të Kodit Penal, 238 të Kodit Penal dhe 278/2 të Kodit Penal.

Albert Huqi sipas neneve 76-25 të Kodit Penal dhe 76-25-22 të Kodit Penal.

Është pretenduar se ngjarja ka ndodhur në këto rrethana:

Më datën 10 shkurt 1997 i pandehuri Albert Huqi me shokun e tij Arben Pumi, kanë hyrë në një sallë lojrash bingo në qytetin e Durrësit.

Kanë qëndruar për pak kohë dhe për disa minuta Arben Pumi, është larguar nga vendi ku ishte ulur, për të blerë biletë. Kur është kthyer në karrigen e tij ishin ulur persona të tjerë dhe për këtë shkak ka hyrë në grindje e mosmarrëveshje me vëllezërit Xhixhabesi. Në këtë grindje ka hyrë edhe i pandehuri Albert Huqi, sa është dashur ndërhyrja e punonjësve të sallës së bingos që të qetësohet situata.

Në pasditen e po kësaj date Albert Huqi dhe Baki Huqi kanë shkuar përsëri në sallën e bingos për të vazhduar lojën. Atje kanë gjeur edhe vëllezërit Xhixhabesi. I pandehuri Albert është acaruar përsëri me të dëmtuarin Përparim Xhixhabesi dhe ka tentuar ta qëllojë atë me levë, veprime të cilat janë parandaluar nga ndërhyrja e personave të pranishëm.

Në këtë moment ndërhyrja e pandehurit Baki Huqi dhe qëllon me automatik në drejtim të vëllezërve Xhixhabesi duke i shkaktuar vdekjen vdekjen Ardian Xhixhabesit dhe plagosje të rëndë Përparim Xhixhabesit.

Gjykata e rrethit Durrës me vendimin nr.205, dtë 30.10.1998 ka deklaruar fajtor dhe dënua të pandehurin Baki Huqi me 20 vjet burgim, sipas neneve 76-25 të Kodit Penal, 76-25-22 të Kodit Penal dhe 55 të Kodit Penal.

Ka vendosur: Pushimin e çështjes penale në ngarkim të të pandehurit Baki Huqi për veprat

penale të parashikuara nga nenet 238, 278/2 të Kodit Penal, në zbatim të nenit 387 të Kodit të Procedurës Penale dhe ligjit 8202, datë 27.3.1997, për shkak se janë amnistuar.

Deklarimin fajtor të të pandehurit Albert Huqi dhe dënimin e tij me 10 vjet burgim, sipas neneve 76-25 të Kodit Penal, 76-2-22 të Kodit Penal dhe 55 të Kodit Penal.

Gjykata e Apelit Durrës me vendimin nr.48, datë 10.3.1999 ka vendosur:

Prishjen e vendimit nr.205, datë 30.10.1998 të gjykatës së rrethit Durrës dhe kthimin e akteve po kësaj gjykate për të pandehurin Baki Huqi, për t'u rigjykuar nga një tjetër trup gjykues.

Prishjen e këtij vendimi dhe pushimin e çështjes përse i përket të pandehurit Albert Huqi, pasi nuk vërtetohet fajësia e këtij të pandehuri.

Kundër këtij vendimi ka bërë rekurs prokurori pranë gjykatës së Apelit Durrës dhe kërkon prishjen e vendimit të Gjykatës së Apelit vetëm në pjesën që bëhet fjalë për të pandehurin Albert Huqi dhe kthimin e çështjes për rishqyrtim pranë gjykatës së rrethit Durrës duke parashtruar këto shkaqe:

I pandehuri Albert Huqi ka qenë shkaktar i grindjes të ndodhur pasditen e datës 10.2.1997 meqenëse e ndjente veten të fyer nga grindja e ndodhur mëngjesin e po kësaj dite. Për këtë shkak ka tentuar të godasë me levë të dëmtuarin Përparim Xhixhabesi. Hetimi paraprak dhe gjykimi kanë vërtetuar këto fakte dhe bashkëpunimin në vrasje.

Gjykata e Apelit Durrës është kontradiktore në vendim, sepse deklaron të pafajshëm të pandehurin Albert Huqi për vrasje, në një kohë që për të pandehurin Baki Huqi e kthen çështjen për rishqyrtim për t'u gjykuar me akuzat e dërguara nga prokuroria, duke pranuar edhe bashkëpunimin në vrasje.

Kolegji Penal i Gjykatës së Lartë me vendimin datë 16.6.1999 ka vendosur:

Kalimin e çështjes për gjykim në Kolegjet e Bashkuara me qëllim ndryshimi dhe unifikimi të praktikës gjyqësore, lidhur me të drejtën e mbrojtësit të zgjedhur nga familjarët për të bërë ose jo ankim kundër vendimit të gjykatës së rrethit të dhënë në mungesë të të pandehurit.

Kolegjet e Bashkuara të Gjykatës së Lartë me vendimin unifikues nr.386, datë 20.7.1999 ka vendosur:

Prishjen e vendimit nr.48, datë 10.3.1999 të Gjykatës së Apelit Durrës dhe pushimin e gjykimit në Gjykatën e Lartë me arsyetimin se mbrojtësi i zgjedhur nga të afërmit e të pandehurve është person i palegjitimuar për të bërë ankim kundër vendimit të dhënë në mungesë të të pandehurit.

Kolegjet e Bashkuara të Gjykatës së Lartë me këtë vendim kanë vendosur të ndryshojnë praktikën gjyqësore të mëparshme, duke u shprehur, ndër të tjera, si më poshtë:

“Kolegjet e Bashkuara të Gjykatës së Lartë me vendimin nr.47, datë 28.01.1999 për të unifikuar praktikën gjyqësore kanë legjitimuar mbrojtësin e caktuar kryesisht të bëjë ankim kundër vendimit të dhënë në mungesë, por në të njëjtin pozicion procedural konsiderohet edhe mbrojtësi i të pandehurve në mungesë Baki dhe Albert Huqi sepse, pavarësisht se është zgjedhur nga të afërmit e të pandehurve, ai është lejuar dhe pranuar në gjykim për të zëvendësuar mbrojtësin që gjykata duhej të caktonte kryesisht për të plotësuar detyrimin ligjor që ajo kishte sipas nenit 351 të Kodit të Procedurës Penale.

Për arsyet e përmendura më lart çmohet se vendimi i Kolegjeve të Bashkuara nuk është i drejtë dhe krijon anomali në zhvillimin e procesit penal, prandaj diktohet e nevojshme marrja e një vendimi tjetër nga Kolegjet e Bashkuara për unifikimin e një praktike gjyqësore tjetër, të ndryshme nga ajo e deritanishmja, në mënyrë që mbrojtësi i zgjedhur nga të afërmit e të pandehurve të konsiderohet person i palegjitimuar për bërjen e ankimit kundër vendimit të dhënë në mungesë të të pandehurve.”

Kundër vendimit unifikues të Kolegjeve të Bashkuara të Gjykatës së Lartë, të përmendur më sipër, kanë bërë ankim në Gjykatën Kushtetuese avokatët e të pandehurve duke parashtruar këto shkaqe për shfuqizimin e vendimit:

“Vendimi bie ndesh me parimet kushtetuese dhe dispozitat e Kodit të Procedurës Penale që parashikojnë të drejtat e mbrojtësit në procesin penal.

Duke qenë përfaqësues ligjor i të pandehurit në mungesë, mbrojtësi gëzon të gjitha të drejtat e një përfaqësuesi, të gjitha të drejtat e mbrojtësit në mbrojtje të detyrueshme ku përfshihet edhe e drejta e ankimit.

Interpretimi i neneve 50/1,407/4 e 410 të Kodit të Procedurës Penale nga Kolegjet e Bashkuara, është i gabuar, sepse sipas këtyre neneve mbrojtësit i njihet e drejta e ankimit.

E drejta e ankimit nuk përfshihet në të drejtat ekskluzive që i rezervohen personalisht të

pandehurit.

Ne, si mbrojtësa, jemi pajisur me dy akte përfaqësimi të lëshuar në format e parashikuara nga ligji, prandaj kemi të drejtën e ankimit sipas nenit 410/2 të Kodit të Procedurës Penale.

Vendimi i gjykatës është kontradiktor sepse nuk bën dallimin midis të drejtës së ankimit dhe të drejtës për të kërkuar rivendosjen e afatit të humbur për të bërë ankim.

Kolegjet e Bashkuara, kanë prishur vendimin e gjykatës së Apelit, duke pushuar gjykimin në Gjykatën e Lartë, pa u shprehur se ç'duhet bërë me çështjen apo me vendimin e shkallës së parë, kërkesa këto të parashikuara në nenin 441 të Kodit të Procedurës Penale”

Gjykata Kushtetuese me vendimin nr.17, datë 17.4.2000, që ka hyrë në fuqi më datën 10.5.2000, pas botimit në Fletoren Zyrtare, ka vendosur:

Shfuqizimin si antikushtetues të vendimit nr.386, datë 20.7.1999 të Kolegjeve të Bashkuara të Gjykatës së Lartë.

Çështja i dërgohet për shqyrtim Kolegjeve të Bashkuara të Gjykatës së Lartë.

KOLEGJET E BASHKUARA TË GJYKATËS SË LARTË

pasi u njohën me përmbajtjen e vendimit të Gjykatës Kushtetuese, pasi dëgjuan relatimin e çështjes nga gjyqtarët Thimjo Kondi e Nikoleta Kita, pasi dëgjuan prokurorin Arqile Lole i cili kërkoj lënien në fuqi të vendimit të gjykatës së Apelit Durrës për Baki Huqin dhe prishjen e vendimit dhe dërgimin e çështjes për rigjykim në gjykatën e rrethit Durrës, avokatët që kërkuan lënien në fuqi të vendimit të gjykatës së Apelit, dhe pasi shqyrtuan dhe analizuan në tërësi çështjen,

V Ë R E J N Ë:

Pas marrjes së vendimit për këtë çështje nga Gjykata Kushtetuese, Kolegjet e Bashkuara të Gjykatës së Lartë, ndodhen përpara situatës q], nga njëra anë, shfuqizohet si antikushtetues vendimi i tyre nr.386, datë 29.7.1999 dhe, nga ana tjetër, çështja i dërgohet për rishqyrtim po Kolegjeve të Bashkuara të Gjykatës së Lartë, sepse sipas nenit 132/1 të Kushtetutës së Republikës së Shqipërisë, gjykata Kushtetuese ka vetëm të drejtën e shfuqizimit të akteve që shqyrton, d.m.th. ajo nuk mund t' i japë zgjidhje përfundimtare çështjes konkrete, që është në juridiksionin gjyqësor të zakonshëm.

Duke qenë se Kolegjet e Bashkuara janë të detyruara të rishqyrtojnë çështjen pas shfuqizimit të vendimit të tyre, duke pasur parasysh se vendimet e Gjykatës Kushtetuese kanë fuqi detyruese të përgjithshme, duke qenë se, sipas nenit 124/1 të Kushtetutës, Gjykata Kushtetuese bën vetëm interpretimin përfundimtar të normave kushtetuese, si dhe nisur nga fakti që juridiksioni i kësaj gjykate nuk mund të dalë jashtë kufijve që përcakton neni 131 i Kushtetutës, rrjedhimisht është e domosdoshme që, duke iu referuar vendimit të Gjykatës Kushtetuese për çështjen në fjalë, të përcaktohen konkretisht çështjet që duhet të zgjidhin Kolegjet e Bashkuara në këtë gjykim të ri.

Gjykata Kushtetuese, duke qenë e ndërgjegjshme që, sipas Kushtetutës, interpretimi i unifikuar i ligjeve është në juridiksionin ekskluziv të Kolegjeve të Bashkuara të Gjykatës së Lartë, është e mendimit që ato (Kolegjet e Bashkuara) duhet të dalin me një vendim të ri unifikuës më pajtim me parimet dhe normat e Kushtetutës së Republikës së Shqipërisë.

Fillimisht duhet të nisemi nga pretendimet e avokatëve të parashtruara në kërkesën e tyre, me të cilën është vënë në lëvizje Gjykata Kushtetuese, të evidentojmë problemet me karakter kushtetues, që ata kanë ngritur, dhe mandej të gjejmë zgjidhjet që ka ofruar kjo gjykatë nëpërmjet interpretimit prej saj të normave kushtetuese.

Në kërkesën e tyre avokatët shprehen në përgjithësi se: *“Vendimi [i Kolegjeve të Bashkuara të Gjykatës së Lartë] bie ndesh me parimet kushtetuese dhe dispozitat e Kodit të Procedurës Penale që parashikojnë të drejtat e mbrojtësit në procesin penal”*. Lidhur me sa pretendojnë, nuk është dhënë asnjë argument për shkelje të së drejtës kushtetuese të mbrojtjes në procesin penal, ndërsa në pjesën tjetër të ankimit avokatët bëjnë referenca në disa dispozita të Kodit të Procedurës Penale, duke pretenduar se vendimi i ankimit prej tyre është i paligjshëm, kontradiktor, dhe nuk është shprehur se ç'duhet bërë me çështjen dhe me vendimin e gjykatës së shkallës së parë. Në thelb ata pretendojnë se zgjidhjet ligjore që ofron vendimi i Gjykatës së Lartë, sipas tyre, janë të gabuara sepse të tilla janë interpretimet e dispozitave proceduriale penale që bëhen me këtë vendim. Pretendimi i tyre i mbështetur vetëm mbi interpretimin e dispozitave të Kodit të Procedurës Penale, do ta vinte Gjykatën

Kushtetuese në pozicionin e gjykatës më të lartë të sistemit gjyqësor në “*piramidën*” gjyqësore, duke i dhënë asaj juridiksionin për shqyrtimin e ligjshmërisë së vendimeve të Gjykatës së Lartë, madje edhe të atyre unifikuese të marra prej saj sipas të drejtës ekskluzive që i jep neni 141/2 i Kushtetutës “*për njehsimin ose ndryshimin e praktikës gjyqësore*”.

Duke iu referuar vendimit nr.17, datë 17.4.2000 të Gjykatës Kushtetuese vërejmë se referencat dhe arsyetimet në fushën kushtetuese, (duke mos pasur praktikisht mundësi të veçojmë nga konteksti i frazave pjesët që kanë të bëjnë me konsiderata lidhur me interpretimin e normave ligjore procedurale), janë, në mënyrë të përmbledhur, si më poshtë:

“...Kolegjet e Bashkuara të Gjykatës së Lartë, duke bërë interpretime të gabuara të dispozitave të Kodit të Procedurës penale, që parashikojnë të drejtat e mbrojtësit në procesin penal për gjykimet në mungesë të të pandehurit, kanë cënuar parimet kushtetuese të mbrojtjes si dhe të procesit të rregullt ligjor të garantuara nga nenet 31/ç dhe 42 të Kushtetutës...”

Kolegjet e Bashkuara të Gjykatës së Lartë, kanë interpretuar gabim ligjin, duke shkelur një të drejtë themelore të qytetarëve dhe njëkohësisht, kanë zhvilluar një proces të parregullt gjyqësor...

Vendimi i Kolegjeve të Bashkuara, është rrjedhojë e një procesi të parregullt edhe për një shkak tjetër, sepse nga njëra anë pranohet për shqyrtim rekursi i prokurorit kundër vendimit të pafajësisë dhe, nga ana tjetër, duke mos vendosur moslegjetimitimin e mbrojtësit të caktuar nga familjarët, i vë palët në pozita të pabarabarta. Një qëndrim i tillë vjen në kundërshtim edhe me kërkesat e nenit 6 të Konventës Europiane të të Drejtave të Njeriut dhe praktikën e Gjykatës Europiane, për respektimin e kërkesave për “barazinë e armëve”, që secilës palë t’i sigurohen mundësitë përkatëse për t’i parashtruar çështjet e saj në kushte që nuk e vënë atë në gjendje shumë më pak të favorshme se sa palën e kundërt.

Moslegjitimimi i mbrojtësit për të bërë ankim sipas konceptit të pranuar nga Gjykata e Lartë, do të thellonte më tej pabarazinë e palëve në proces në rastet kur prokurori ushtron rekursin kundër vendimit të pafajësisë të dhënë nga gjykata e shkallës së parë...

Caktimi i mbrojtësit në mënyrat dhe kriteret e parashikuara nga ligji, përfshirë edhe mbrojtësin e caktuar kryesisht dhe njëkohësisht, e drejta e tyre për të bërë ankim ndaj vendimit të gjykatës, ka për qëllim respektimin e procesit të rregullt ligjor në të gjitha shkallët e gjykimit, siç përcaktohet edhe në nenin 2/2 të Protokollit nr.7 të Konventës Europiane për të Drejtat e Njeriut dhe nenit 14/5 të Paktit Ndërkombëtar për të Drejtat Civile e Politike...

Cënimi i procesit të rregullt ligjor të parashikuar nga neni 42 i Kushtetutës, pasqyrohet edhe në një aspekt tjetër në Vendimin e Kolegjeve të Bashkuara të Gjykatës së Lartë. Kështu dispozitivi i vendimit vjen në kundërshtim me nenin 441 të Kodit të Procedurës Penale...”

Duke nënvizuar më lart pjesët e vendimit të Gjykatës Kushtetuese synojmë të gjejmë në të interpretime të normave përkatëse të Kushtetutës së Republikës së Shqipërisë dhe të instrumentave juridike ndërkombëtare të ratifikuara nga Kuvendi i Shqipërisë, si dhe pjesë nga arsyetimet e vendimeve të Gjykatës Europiane të të Drejtave të Njeriut (case law). Kolegjet e Bashkuara në rishqyrtimin e çështjes mbi bazën e vendimit të Gjykatës Kushtetuese nuk gjenë interpretime përfundimtare të normave kushtetuese, por vetëm pohimin se janë shkelur parimet kushtetuese të mbrojtjes në procesin penal e të garantimit të një procesi të rregullt ligjor. Përkundrazi, bëhen përpjekje që argumentet të jepen nëpërmjet analizës e interpretimit të një sërë normave të Kodit të Procedurës Penale, gjë që del jashtë juridiksionit të Gjykatës Kushtetuese e që nuk formon jurisprudencë kushtetuese. Për më tepër, Gjykata Kushtetuese i lejon vetes edhe nxjerrjen e konkluzioneve të tilla si: vendimi është i pabazuar për shkak të inkonsekuencës së tij; përbën një arsyetim të gabuar e jologjik; është kontradiktor dhe alogjik etj. Këto konsiderata e nxjerrin atë jashtë kufijve të pushteteve që i jep Kushtetuta dhe, për rrjedhojë, janë të papranueshme.

Kolegjet e Bashkuara të Gjykatës së Lartë çmojnë se procesi i gjykimit i kësaj çështjeje është zhvilluar rregullisht, duke u zbatuar drejt dispozitat e ligjit procedural, ashtu siç i kupton dhe interpreton ato Gjykata e Lartë.

Edhe në këtë rishqyrtim të çështjes, të imponuar prej vendimit të Gjykatës Kushtetuese dhe të marrë pa pasur ankuesit legjitimitet për ta vënë çështjen në lëvizje, Kolegjet e Bashkuara të Gjykatës së Lartë vazhdojnë t’i qëndrojnë mënyrës së mëparshme të interpretimit të normave procedurale penale, që kanë lidhje me çështjen, duke konkluduar përsëri e përfundimisht, edhe me argumenta të reja e më të plota, se:

Mbrojtësi i caktuar kryesisht nga gjykata ose i zgjedhur nga të afërmit e të pandehurit, për të

marrë pjesë në gjykimin që zhvillohet në mungesë të të pandehurit për të mbrojtur interesat e tij, nuk është person i ligjitimuar nga normat e ligjit procedural penal në fuqi për të bërë ankim kundër vendimit të dhënë në mungesë të të pandehurit. Ai legjitimohet vetëm në qoftë se është pajisur me një prokurë të posaçme të lëshuar nga vetë i pandehuri e të vërtetuar rregullisht sipas ligjit.

Për të argumentuar qëndrimin e mësipërm Kolegjet e Bashkuara u referohen dhe analizojnë dispozitat përkatëse kushtetuese që rregullojnë të drejtën e mbrojtjes së të pandehurit, në procesin penal, të drejtën e ankimit të vendimit në një gjykatë më të lartë, si dhe të drejtën për një proces të rregullt ligjor lidhur ngushtë me to.

Sipas nenit 31 të Kushtetutës, “Gjatë procesit penal kushdo ka të drejtë:

...c) të mbrohet vetë ose me ndihmën e një mbrojtësi ligjor të zgjedhur prej tij, të komunikojë lirisht dhe privatisht me të...”

Formulimi i dispozitës kushtetuese të mësipërme është i njëjtë me formulimin e nenit 6/3, pika “c”, të Konventës Europiane të të Drejtave të Njeriut, sipas të cilit: “...Çdo i akuzuar ka të drejtë, ndër të tjera dhe kryesisht:...

...c) Të mbrohet vetë ose të ndihmohet nga një mbrojtës i zgjedhur prej tij...”

Nga ana tjetër nenit 6 i Kodit të Procedurës Penale parashikon se:

“1. I pandehuri ka të drejtë të mbrohet vetë ose me ndihmën e mbrojtësit. Kur nuk ka mjete të mjaftueshme i sigurohet mbrojtja falas me avokat.

2. Mbrojtësi ndihmon të pandehurin që t’i garantohen të drejtat procedurale dhe t’i ruhen interesat e tij ligjore” (neni 6 i Kodit të Procedurës Penale)”.

Njëkohësisht Kodi i Procedurës Penale parashikon edhe gjykimin në mungesë të të pandehurit që nuk paraqitet në gjyq pa pasur pengesa objektive e të pashmangshme për një gjë të tillë, ose kur provohet që ai i fshihet drejtësisë, pasi të jenë respektuar më parë të gjitha procedurat ligjore të njoftimit dhe të komunikimit të akteve. Në rastet e gjykimit në mungesë, në qoftë se i pandehuri madhor dhe me zotësi të plotë juridike për të vepruar, nuk ka caktuar vetë një mbrojtës, gjykata është e detyruar t’i caktojë kryesisht një avokat për të kryer detyrën e mbrojtësit në gjykim.

Kolegjet e Bashkuara çmojnë se mospërmbushja e këtij detyrimi për t’i caktuar mbrojtës të pandehurit që gjykohet në mungesë do të përbënte shkeje të së drejtës kushtetuese për një proces të rregullt ligjor, në kuptim të nenit 42 të Kushtetutës, sipas të cilit, “Liria, prona dhe të drejtat e njohura me Kushtetutë dhe me ligj nuk mund të cënohen pa një proces të rregullt ligjor”.

Duke iu referuar rastit në shqyrtim, nuk konstatojmë ndonjë papajtueshmëri të dispozitave ligjore të sipërcituara e të analizuara më lart me përmbajtjen e neneve 31, pika “ç”, dhe 42 të Kushtetutës, si dhe me përmbajtjen e nenit 6/3, pika “c”, të Konventës Europiane të të Drejtave të Njeriut. Gjithashtu as praktikisht nuk pretendohet ndopnjë shkelje konkrete e të drejtave të të dy të pandehurve, që i fshihen drejtësisë, për të cilët është vendosur të gjykohen në mungesë. Si konkluzion, në gjykimin në shkallë të parë të pandehurve u janë garantuar të drejtat kushtetuese të mbrojtjes dhe të një procesi të rregullt ligjor.

Le të vazhdojmë më tej me të drejtën kushtetuese të të pandehurit për t’u ankuar kundër vendimit gjyqësor të dhënë kundër tij. Sipas nenit 43 të Kushtetutës, “Kushdo ka të drejtë të ankohet kundër një vendimi gjyqësor në një gjykatë më të lartë, përveçse kur në Kushtetutë parashikohet ndryshe”. Nënvizojmë që në fillim se rasti në shqyrtim nuk është nga ata për të cilët në Kushtetutë parashikohet ndryshe. Pra, është e detyrueshme që të pandehurve të mos u mohohet e drejta e apelit kundër vendimit të gjykatës së shkallës së parë. Neni 43 i Kushtetutës së Republikës së Shqipërisë është në harmoni me nenin 2 të Protokollit shtesë nr.7 të Konventës Europiane të të Drejtave të Njeriut, sipas të cilit: 1. “Çdo person i deklaruar fajtor nga një gjykatë për një shkelje penale ka të drejtë të paraqesë për shqyrtim përpara një juridiksioni më të lartë deklarin e fajësisë ose dënimin. Ushtrimi i kësaj të drejte, duke përfshirë shkaqet për të cilat ajo mund të ushtrohet, janë të përcaktuara me ligj”.

Duke iu referuar dispozitave përkatëse të Kodit të Procedurës Penale, konstatojmë se me ligj të pandehurve u njihet dhe u garantohet e drejta e ankimit, e cila është një e drejtë ngushtësisht personale. Sipas nenit 410 të Kodit të Procedurës Penale, “1. I pandehuri mund të bëjë ankim vetë ose nëpërmjet mbrojtësit të tij.

2. Kundër vendimit të dhënë në mungesë, mbrojtësi mund të bëjë ankim vetëm kur është i pajisur me një akt përfaqësimi të lëshuar në format e parashikuara nga ligji.”

Duke analizuar dispozitat e mësipërme ligjore nuk konstatohet ndonjë kufizim i të drejtës

kushtetuese të të pandehurit që gjykohet në mungesë për t'u ankuar kundër vendimit të dhënë ndaj tij, por vetë gjykimi në mungesë i të pandehurit, i parashikuar në Kodin tonë të Procedurës Penale, përbën një kufizim të së drejtës kushtetuese të të pandehurit për t'u mbrojtur. Në këtë rast mund të shtrohet për diskutim problemi në se ky kufizim, i bërë me ligj, është apo jo brenda parametrave të nenit 17 të Kushtetutës. Edhe pse një gjë e tillë nuk është pretenduar në këtë gjykim, Kolegjet e Bashkuara të Gjykatës së Lartë i japin kësaj pyetje përgjigjen si më poshtë:

Ndodhemi përpara një kufizimi të drejtë të vendosur me ligj për një interes publik e për mbrojtjen e të drejtave të të tjerëve (nevoja e një luftë efektive kundër kriminalitetit, sidomos kundër krimeve të rënda dhe të organizuara), kufizimi është në përpjestim me gjendjen që e dikton atë (princiipi i proporcionalitetit), dhe ky kufizim nuk çënon thelbin e të drejtës dhe nuk tejkalon kufizimet e parashikuara në Konventën Europiane për të Drejtat e Njeriut. Sipas vlerësimit të Kolegjeve të Bashkuara të Gjykatës së Lartë, kufizimi i së drejtës së të pandehurit për t'u mbrojtur vetë ose për ta zgjedhur vetë mbrojtësin e tij, për shkak të gjykimit të tij në mungesë, nuk është antikushtetues. Ky kufizim, që është rrjedhojë e zbatimit të ligjit, nuk i tejkalon caqet e parashikuara në nenin 17 të Kushtetutës. Megjithatë, në qoftë se Gjykata Kushtetuese ka mendin të kundërt, ajo, kur t'i paraqitet rasti, nuk ka pengesë që t'i shpallë antikushtetuese dhe t'i shfuqizojë dispozitat e Kodit të Procedurës Penale që parashikojnë gjykimin në mungesë të të pandehurit. Aktualisht, gjersa këto dispozita janë në fuqi, prezumohet konstitucionaliteti i tyre. Për rrjedhojë, nuk çmohet se ka vend të pezullohet gjykimi dhe t'i kërkohet Gjykatës Kushtetuese të shprehet për pakushtetushmërinë e dispozitave ligjore të sipërcituara që parashikojnë gjykimin në mungesë të të pandehurit që i fshihet drejtësisë.

Gjithsesi, Kolegjet e Bashkuara të Gjykatës së Lartë çmojnë se kuptimi dhe përmbajtja e nenit 410 të Kodit të Procedurës Penale janë të qarta e të plota dhe nuk lënë shkak për keqinterpretim. Sidoqoftë, këtu jemi në terrenin e interpretimit të ligjit, i cili është funksion kushtetues ekskluziv i gjykatave të juridiksionit të zakonshëm. Kolegjet e Bashkuara të Gjykatës së Lartë çmojnë se sipas nenit 410 të Kodit të Procedurës Penale të vlerësuar në harmoni me dispozitat e tjera të këtij kodi, e drejta e të pandehurit (edhe e atij që është gjykuar në mungesë) për të bërë ankim kundër vendimit gjyqësor është një e drejtë që i rezervohet personalisht të pandehurit dhe askujt tjetër (me përjashtim të kujdestarit të të miturit). Kjo e drejtë, e njohur dhe e garantuar në ligj, mund të ushtrohet ose jo, sipas vullnetit të lirë dhe disponimit të vetë të pandehurit. Ligji parashikon gjithashtu se ushtrimi i së drejtës së ankimit mund t'i ngarkohet nga i pandehuri edhe mbrojtësit të tij duke e pajisur këtë të fundit me një akt përfaqësimi (prokure) të lëshuar me vullnet të lirë dhe në formën e parashikuar nga ligji.

Në disa raste të praktikës gjyqësore janë lejuar interpretime të gabuara të nenit 410/2 të Kodit të Procedurës Penale lidhur me cilësinë e të përfaqësuarit e të përfaqësuesit me prokurë, si dhe të përmbajtjes e formës së aktit të përfaqësimit. Kur ligjvënësi shprehet për "*një akt përfaqësimi të lëshuar në format e parashikuara nga ligji*", ai shprehet në përgjithësi, pa bërë ndonjë referencë konkrete në ndonjë ligj të veçantë. Megjithatë, akti i përfaqësimit nuk mund të jetë ndryshe e nuk mund të mos plotësojë elementet bazë të një prokure.

I përfaqësuari, d.m.th. personi në emër e për llogari të të cilit do të bëhet ankimi, nuk mund të jetë person tjetër veç të pandehurit të gjykuar në mungesë, ndërsa përfaqësues është mbrojtësi i caktuar prej tij. Në rastin kur gjykimi bëhet në mungesë të të pandehurit, sepse ai nuk është paraqitur në gjyq ose i fshihet gjykimit, avokati mbrojtës i caktuar kryesisht nga gjykata, ose ai i zgjedhur nga familjarët e të pandehurit, nuk përfaqëson vullnetin e të pandehurit sepse nuk ka tagër përfaqësimi prej tij. Ai kryen vetëm një funksion publik që i është ngarkuar nga gjykata në interes të drejtësisë, për të ndihmuar në mbrojtjen e të drejtave procedurale të të pandehurit në gjyq dhe për të garantuar një minimum standardi të një procesi të rregullt ligjor. Në qoftë se një i pandehur gjykohet në mungesë dhe gjatë një gjykimi të tillë nuk i caktohet një avokat mbrojtës, atëherë procesi nuk mund të quhet i rregullt sepse, edhe në aspektin thjesht formal, nuk mund të sigurohet kontradiktorialiteti dhe një minimum i nevojshëm i "barazisë së armëve" ndërmjet akuzës dhe mbrojtjes, ose, i thënë ndryshe, një balancë e arsyeshme ndërmjet interesit publik të gjykimit të krimit e të ndëshkimit të fajtorit, nga njëra anë, dhe interesit privat të garantimit të të drejtave procedurale të të pandehurit në gjykimin që zhvillohet në mungesë të tij, nga ana tjetër. Misioni si më sipër i mbrojtësit mbaron me përfundimin që ka dhënë gjykata e shkallës së parë për të pandehurin është një e drejtë ngushtësisht personale e tij dhe, si e tillë, ajo nuk mund të ushtrohet jashtë vullnetit të tij të lirë, të paraqitur në mënyrë të shprehur dhe në një formë të caktuar të domosdoshme për vlefshmërinë dhe provueshmërinë e aktit.

Mbrojtësi i caktuar kryesisht nga gjykata në gjykimin në mungesë, në rastet kur nuk është

pajisur me një prokurë të lëshuar nga vetë i pandehuri, për të bërë ankim kundër vendimit, nuk mund të ushtrojë këtë të drejtë për shkak se i mungon tagri për të vepruar në emër e për llogari të të pandehurit.

Ndërsa mbrojtësi i zgjedhur nga familjarët e të pandehurit edhe sikur të ketë prokurë prej tyre, për të bërë ankim kundër vendimit, kjo prokurë është e pavlefshme.

Përsa i përket formës së prokurës me të cilën duhet të jetë i pajisur mbrojtësi për të bërë ankim kundër vendimit të dhënë në mungesë, gjersa Kodi i Procedurës Penale nuk jep zgjidhje konkrete, atëhere duhet të kemi parasysh kërkesat e dispozitave të ligjeve të tjera që e parashikojnë atë. Është e domosdoshme, që, për efekt të vlefshmërisë së tij, akti i përfqësimit të jetë në formë shkresore, por, që të sigurojë vërtetësi për përmbajtjen e saj dhe për personin e të përfaqësuarit d.m.th. për efekt provueshmërinë, ajo duhet të jetë në formë noteriale. Pra, forma e kërkuar nga ligji, në kuptim të nenit 410/2 të Kodit të Procedurës Penale, është forma noteriale ose e vërtetuar, sipas rastit, nga një autoritet tjetër i njohur me ligj.

Në thelb, moslejimi i së drejtës së ankimit të mbrojtësit të caktuar nga gjykata kryesisht ose të caktuar nga të afërmit e të pandehurit, në rastet e gjykimit në mungesë, kur mungon akti i përfaqësimit apo kur ai është i pavlefshëm, nuk i dëmton interesat e tij. Një mbrojtës i tillë, duke mos pasur mundësi të kontaktojë me të pandehurin e të marrë informacion prej tij, e ka shumë të kufizuar mundësinë për të siguruar prova që do ta shfaqësonin të pandehurin ose do të lehtësonin pozitën e tij.

Mosushtimi i së drejtës kushtetuese të të pandehurit kundër vendimit të gjykatës të dhënë në mungesë të tij, kur ai i fshihet drejtësisë, mund të vijë si rrjedhojë e një vendimi të marrë me vullnetin e tij të lirë e që nuk mund të disponohet nga të tjerët, por mund të jetë edhe për shkak të një pamundësie objektive, për provimin e së cilës barra e provës i takon vetë të pandehurit, gjatë ushtrimit më vonë të mjeteve të tjera mbrojtëse që i njeh ligji (Kodi i Procedurës Penale).

Mbas gjykimit të çështjes në mungesë vendimi i gjykatës së shkallës së parë i njoftohet të pandehurit konform kërkesave të nenit 140, 141, të Kodit të Procedurës Penale. Lajmërimi i depozitimit të vendimit afishohet në banesën e të pandehurit, qendrën e punës, ju komunikohet fqinjëve ose të afërmit të tij, ndërsa në rastin e të pandehurit që i fshihet ndjekjes penale ligji parashikon njoftimin e tij nëpërmjet dorëzimit të aktit mbrojtësit të tij dhe, kur nuk ka të tillë, mbrojtësit të caktuar kryesisht.

Mbas respektimit të të gjitha rregullave të mësipërme vendimi konsiderohet ligjërish i njoftuar dhe për të pandehurin fillon përlllogaritja e afatit të ankimit. Plotësimi i afatit ligjor të ankimit i jep vendimit formën e prerë dhe në rastin e mungesës ai ankimohet vetëm kushtet e caktuara ligjore.

I pandehuri në mungesë, si rregull, ndodhet në pozitë më të favorshme në qoftë se vendimi i shkallës së parë merr formë të prerë pa u ankimuar, se sa në qoftë se vendimi do të mund të ankimohej në të gjitha shkallët dhe të lihej në fuqi. Ankimi i vendimit në të gjitha shkallët e gjykimit nga persona të paautorizuar prej vetë të pandehurit do të çonte në një zgjidhje përfundimtare të çështjes dhe në ezaurim të mjeteve mbrojtëse të të pandehurit.

Përkundrazi, i pandehuri që është gjykuar në mungesë, me të marrë dijeni për vendimin e dhënë kundër tij, ka të drejtë në çdo kohë të kërkojë rivendosjen në afat të ankimit të tij, duke pasur barrën e provës për të provuar se nuk ka marrë dijeni për vendimin.

Sipas nenit 147/2 të Kodit të Procedurës Penale, *“Në qoftë se është dhënë vendimi në mungesë, i pandehuri mund të kërkojë rivendosjen në afat për të bërë ankim kur provon se nuk ka marrë dijeni për vendimin”*.

Duke iu referuar e analizuar dispozitën e mësipërme, nuk është e vështirë të konstatohet se, në qoftë se të drejtën e ankimit do ta kishte avokati mbrojtës i të pandehurit në mungesë, i caktuar kryesisht nga gjykata apo të afërmit e tij, atëhere e drejta e ankimit do të ezaurohej dhe nuk do të kishte kuptim të ushtrohej për të dytën herë nga vetë i pandehuri pas rivendosjes në afat. Gjithashtu, në këtë eventualitet, një konflikt interesash do të ishte i pashmangshëm.

Përsa u përket rasteve kur çështjen në Apel e çon prokurori ose të pandehurit e tjerë, që nuk kanë qenë në mungesë apo që janë përfaqësuar rregullisht nga avokatë mbrojtës të caktuar prej tyre, ato do të trajtohen njëllë si rasti kur një i pandehur ka marrë dijeni rregullisht për vendimin e dhënë kundër tij dhe nuk e ka çmuar të leverdisshme për të bërë ankim. Në këto raste ligji i ka zgjidhur drejt kufijtë e shqyrtimit të çështjes në një gjykatë më të lartë dhe efektet e gjykimit për palët në proces.

Duhet të nënvizojmë se në këto raste gjykata është e detyruar që gjatë shqyrtimit të çështjes t'i caktojë përsëri një avokat mbrojtës të pandehurit që vazhdon të gjykohet në mungesë. Kjo do të

garantojë një minimum të domosdoshëm të mbrojtjes së të drejtave proceduriale të të pandehurit në mungesë dhe një proces të rregullt ligjor.

Gjithashtu, i dënuari në mungesë objektivisht i ka mundësitë më të mëdha që të kërkojë rishikimin e vendimit të dhënë kundër tij (nenet 449-450 të Kodit të Procedurës Penale), sepse ai nuk i ka konsumuar provat që mund të ketë, me të cilat ka të drejtë të provojë pafajësinë e tij ose të provojë rrethana që ia lehtësojnë pozitën.

Së fundi, edhe arsyetimi i bërë nga Gjykata Kushtetuese, sipas të cilit neni 441 i Kodit të Procedurës Penale nuk e parashikon pushimin e gjykimit të çështjes në Gjykatën e Lartë dhe se, në këtë mënyrë, është lënë pa zgjidhur çështja konkrete mbi fajësinë ose pafajësinë e të pandehurve, dhe nuk qëndron.

Së pari, kjo është një çështje interpretimi ligji dhe, si e tillë, nuk hyn në juridiksionin e Gjykatës Kushtetuese.

Së dyti, asnjë gjykatë nuk mund të tërhiqet nga zgjidhja e një çështjeje edhe në qoftë se konstaton që ka boshllëk në ligj.

Duke u vendosur prishja e vendimit nr.48, datë 10.3.1999 të gjykatës së Apelit Durrës, mbetet në fuqi vendimi nr.205, datë 30.10.1998 i gjykatës së rrethit gjyqësor Durrës, të cilin gjykata e Apelit Durrës padrejtësisht e ka shqyrtuar sepse ankimi është bërë nga persona të palegjitimuar.

Si konkluzion, çështja nuk ka mbetur pa u zgjidhur, siç shprehet Gjykata Kushtetuese. Ajo është zgjidhur përfundimisht nga gjykata e shkallës së parë dhe vendimi konsiderohet se ka marrë formë të prerë pa u ankimuar. Është e drejtë e të dënuarve të gjykuar në mungesë që, me t'u vënë në dijeni për vendimin e dhënë kundër tyre, të kërkojnë, apo të mos kërkojnë, rivendosjen në afat të ankimit të tyre, apo të kërkojnë ose jo rishikimin e vendimit. Duke qenë se ata janë madhorë, këto të drejta të tyre nuk mund të ushtrohen nga askush tjetër, pa pasur një akt përfaqësimi të lëshuar prej tyre.

Kolegjet e Bashkuara të Gjykatës së Lartë, pas rishqyrtimit të kësaj çështjeje për unifikim të praktikës gjyqësore në zbatim të detyrimit kushtetues që rrjedh nga vendimi i Gjykatës Kushtetuese, duke zgjeruar bazën e arsytimit e duke shtuar argumente të reja më të plota, në analizë të fundit arrijnë në të njëjtat përfundime që kanë arritur më parë për këtë çështje. Për këtë arsye e çmojnë të nevojshme e të dobishme që, nëpërmjet këtij vendimi, të dalin edhe me disa konsiderata më të përgjithshme përsa i përket të drejtës kushtetuese të Kolegjeve të Bashkuara të parashikuar në nenin 141/2 të Kushtetutës. Kjo bëhet në funksion të një kuptimi më të drejtë e më të saktë të ndarjes së juridiksionit midis Gjykatës Kushtetuese e Gjykatës së Lartë, si dhe për të kontribuar në mënyrë konstruktive e të argumentuar në arritjen e zgjidhjeve të drejta e të pranueshme nga të dyja palët në të ardhmen.

Sipas Kushtetutës së Republikës së Shqipërisë, interpretimi i ligjeve është funksion që ligjvënësi u jep gjykatave të juridiksionit të zakonshëm, ndërsa interpretimet me karakter unifikues, të cilat përbëjnë një jurisprudencë të detyrueshme për t'u ndjekur nga gjykatat e të gjitha shkallëve në çështje të tjera të ngjashme, janë funksion ekskluziv i Kolegjeve të Bashkuara të Gjykatës së Lartë. Gjykatës së Lartë, nëpërmjet interpretimit të dispozitave të ligjit material e procedural relevante me çështjen në shqyrtim, i takon “fjala e fundit” për t'u shprehur lidhur me atë se cili është kuptimi e përmbajtja e saktë e këtyre dispozitave, sipas vullnetit të ligjvënësit dhe situatave specifike që rezultojnë në një kontekst të caktuar social-ekonomik, historik e aktual, duke u konformuar dhe përshtatur kurdoherë me normat e parimet kushtetuese e me parimet themelore të së drejtës.

Pra, është e detyrueshme që, në analizë të fundit, ligji të kuptohet, të interpretohet dhe të zbatohet ashtu siç thotë Gjykata e Lartë në Kolegjet e saj të Bashkuara. Askush tjetër nuk mund ta zëvendësojë Gjykatën e Lartë, as nuk mund të dalë mbi të e t'i imponohet, në këtë funksion ekskluziv kushtetues. Kushtetuta e Republikës së Shqipërisë në mënyrë të qartë e të shprehur nuk i jep Gjykatës Kushtetuese funksionin dhe pushtetin për të bërë interpretimin e ligjeve, por vetëm atë për të vendosur në se një ligj apo normë e kontestuar është apo jo në pajtim me normat e parimet e kushtetutës, duke e analizuar këtë nëpërmjet interpretimit përfundimtar të normave kushtetuese. Shprehja “interpretim përfundimtar i Kushtetutës”, nënkupton që interpretimin e normave të Kushtetutës, brenda kuadrit të funksionit e të juridiksionit të vet, të përcaktuar në Kushtetutë, ka të drejtë dhe detyrim ta bëjë çdo organ kushtetues i secilit pushtet. Në këtë kuptim kjo prerogativë u përket edhe gjykatave të juridiksionit të zakonshëm, të cilat kanë të drejtë të zbatojnë edhe në mënyrë të drejtpërdrejtë dispozitat kushtetuese. Sipas nenit 4/3 të Kushtetutës së Republikës së Shqipërisë, “Dispozitat e Kushtetutës zbatohen drejtpërsëdrejti, përveç rasteve kur Kushtetuta parashikon ndryshe”. Kjo do të

thotë se organet e tjera kushtetuese, veç Gjykatës Kushtetuese, nuk mund të ofrojnë një interpretim e zbatim të drejtpërdrejtë të një norme kushtetuese, në qoftë se vetë kjo kërkon, për të gjetur zbatim, miratimin pas saj të një ligji, apo të akteve e gjykatave të juridiksionit të zakonshëm që, kur kanë locus standi lidhur me çështjen që u është paraqitur për shqyrtim, të bëjnë interpretimin e normave të akteve të legjislativit e të ekzekutivit duke u nisur nga parimi i prezumimit të konstitucionalitetit të ligjeve. Në këtë kontekst, gjykatat e juridiksionit të zakonshëm shpjegojnë e argumentojnë pse dispozita ligjore, apo akti ekzekutiv, duhet interpretuar e zbatuar në këtë apo atë mënyrë, për të qenë e pajtueshme me kuptimin dhe përmbajtjen e dispozitës përkatëse kushtetuese, në bazë e për zbatim të së cilës ajo ka dalë. Kur gjykata e juridiksionit të zakonshëm jep argumenta të pajtueshmërisë së një ligji me dispozitat kushtetuese, në bazë e për zbatim të së cilës ajo ka dalë. Kur gjykata e juridiksionit të zakonshëm jep argumenta të pajtueshmërisë së një ligji me dispozitat kushtetuese dhe arrin në një përfundim pozitiv lidhur me të, ajo në mënyrë të pashmangshme, krahas interpretimeve të ligjit bën edhe interpretimin e normës kushtetuese ku mbështetet ky ligj. Është e qartë që ky interpretim kushtetues nuk është përfundimtar dhe ka vetëm efekt inter partes. Ky interpretim kushtetues i një gjykate të juridiksionit të zakonshëm, i cili merr karakter detyrues për të gjitha gjykatat në qoftë se realizohet apo konfirmohet me një vendim të Kolegjeve të Bashkuara të Gjykatës së Lartë, mund të rrëzohet nga Gjykata Kushtetuese, në rastet kur ajo më pas del një vendim të kundërt për një çështje në juridiksionin e saj të përcaktuar në nenin 131, pika “a”, “b”, “c”, të Kushtetutës. Në të kundërt, në qoftë se Gjykata Kushtetuese nuk ka juridiksion dhe locus standi për një çështje të caktuar, ajo nuk mund të shfuqizojë një ligj apo normë ligjore. Përsa i përket një vendimi gjyqësor, atëherë më tepër një vendimi unifikues të Gjykatës së Lartë, ajo jo vetëm nuk mund të prezantojë një interpretim tjetër ligjor, të ndryshëm nga interpretimi që kanë bërë gjykatat e juridiksionit të zakonshëm, e t’i japë karakter detyrues këtij interpretimi, siç bën në çështjen në shqyrtim me vendimin e saj nr.17, datë 17.4.2000. Ajo gjithashtu, siç e argumentojmë më lart, nuk mund të rrëzojë interpretimin kushtetues pozitiv të bërë nga Gjykata e Lartë, duke vepruar tej kufijve të juridiksionit dhe të legjitimitetit të subjekteve përkatës që kanë të drejtë ta venë atë në lëvizje.

Në rastet e juridiksionit të saj sipas pikës “f” të nenit 131 të Kushtetutës, kur ajo ka juridiksion për të vendosur për *“gjykimin përfundimtar të ankesave të individëve për shkeljen e të drejtave të tyre kushtetuese për një proces të rregullt ligjor, pasi të jenë shteruar të gjitha mjetet juridike për mbrojtjen e këtyre të drejtave”*, Gjykata Kushtetuese, të cilës i është paraqitur ankesa për të goditur një vendim të Gjykatës së Lartë me arsyetimin se është shkelur standardi kushtetues *“për një proces të rregullt ligjor”*, ka të drejtë dhe është e detyruar që në kuadër të shqyrtimit të çështjes konkrete të përcaktojë vetëm se cilat janë parametrat kushtetues *“të procesit të rregullt ligjor”* dhe cilat janë konkretisht këto shkelje, që sjellin pakushtetutshmërinë e vendimit gjyqësor të atakuar. Gjithsesi, Gjykata Kushtetuese nuk mund të konkludojë për shkelje të parametrave kushtetues duke u mbështetur në një interpretim që ajo u bën vetë normave të një ligji të zakonshëm, të ndryshëm nga interpretimi që u kanë bërë këtyre normave gjykatat e juridiksionit të zakonshëm e, në veçanti, të ndryshëm nga interpretimi që është bërë me një vendim unifikues të Kolegjeve të Bashkuara. Është e diskutueshme nëse Gjykata Kushtetuese, në një gjykim të iniciuar në bazë të nenit 131, pika “f”, të Kushtetutës, në mënyrë incidentale, mbi bazën e kërkesës së një individi, në gjykimin e filluar, të shprehet për pajtueshmërinë ose jo të ligjit (apo të normës së veçantë të tij) me Kushtetutën. Në qoftë se Gjykata Kushtetuese do të konkludojë që e ka këtë të drejtë, ajo mund të shprehet për pakushtetutshmërinë e vendimit të Kolegjeve të Bashkuara, vetëm pasi të jetë shprehur më parë për pakushtetutshmërinë e dispozitave ligjore që lidhen me çështjen e, në këtë kuadër, edhe për pakushtetutshmërinë e interpretimeve të unifikuara që u është bërë këtyre normave nga Gjykata e Lartë. Për rrjedhojë, duke u shfuqizuar si antikushtetuese norma e ligjit, bashkë me të bie edhe interpretimi që i ka bërë asaj norme Gjykata e Lartë. Si përfundim, në këtë lloj gjykimi, i cili inicohet sipas një procedure të caktuar, Gjykata Kushtetuese nuk ka të drejtë të bëjë interpretim të ligjit, sikundër ka vepruar në rastin konkret, por ka të drejtë vetëm të bëjë interpretim të dispozitave përkatëse kushtetuese, të cilave, sipas vlerësimit të saj, u bie ndesh dispozita e ligjit të zakonshëm, që ka atë kuptim e përmbajtje që i ka dhënë asaj Gjykata e Lartë në vendimin e saj unifikues.

PËR KËTO ARSYE

Kolegjet e Bashkuara të Gjykatës së Lartë, në bazë të nenit 141/2 të Kushtetutës së Shqipërisë

dhe të nenit 441, pika “c” të Kodit të Procedurës Penale,

V E N D O S Ë N:

1. Prishjen e vendimit nr.48, datë 10.3.1999 të gjykatës së Apelit Durrës dhe pushimin e gjykimit të çështjes në shkallë të dytë.

2. Ky vendim unifikues për praktikën gjyqësore të dërgohet për botim në Fletoren Zyrtare.

MENDIMI I PAKICËS

Gjykimi në mungesë është një institut që gjen rregullimin si në Kushtetutë, ashtu edhe në Kodin e Procedurës Penale.

Në nenin 33 të Kushtetutës sanksionohet: “Kushdo ka të drejtë të dëgjohet para se të gjykohet. Nga kjo e drejtë nuk mund të përfitojë personi që i fshihet drejtësisë”.

Nga dispozita kushtetuese e sipërcituar, pjesëmarrja dhe prezenca e të pandehurit në gjykim, nuk është detyrim, por e drejtë e të pandehurit. Për rrjedhojë, vetëm kur vërtetohet se i pandehuri i fshihet drejtësisë ose nuk dëshiron të realizojë të drejtën e paraqitjes para gjykatës, atëhere gjykimi i tij mund të bëhet në mungesë.

Gjykimi në mungesë bëhet duke respektuar të drejtën e të pandehurit për mbrojtje. Në rastet e gjykimit në mungesë, në qoftë se i pandehuri i rritur nuk ka caktuar vetë një mbrojtës, gjykata është e detyruar t’i caktojë vetë kryesisht një avokat për të kryer detyrën e mbrojtësit në gjykim (neni 49 i Kodit të Procedurës Penale). Realizimi i mbrojtjes në gjykimin në mungesë është përcaktuar hollësisht në dispozitat e Kodit të Procedurës Penale. Kodi i Procedurës Penale me anë të dispozitave të tij, ka krijuar të gjitha garnacitë e nevojshme kushtetuese që gjykimi në mungesë të mos zhvillohet kur i pandehuri dëshiron të jetë i pranishëm, por për shkaqe objektive ose për mungesë njoftimi, nuk është paraqitur në gjykim.

Këto rregulla janë të përcaktuara në nenet 350, 351, 352 dhe 427 të Kodit të Procedurës Penale. Dispozitat e cituara më sipër rregullojnë gjykimin në mungesë si në gjykatën e shkallës së parë ashtu edhe në gjykatën e apelit.

Për gjykimin në shkallë të parë ligji parashikon: “Kur i pandehuri i lirë ose i paraburgosur nuk paraqitet në seancë ndonëse është njoftuar dhe nuk ka patur shkaqe të ligjshme për t’u paraqitur, gjykata, pasi dëgjon palët, deklaron mungesën e tij. Në këtë rast, ai përfaqësohet nga mbrojtësi”.

Vendimi që deklaron mungesën është i pavlefshëm kur provohet se ajo ka ardhur nga mosmarrja e njoftimit ose nga pamundësia absolute për t’u paraqitur.

Në qoftë se i pandehuri paraqitet pas shpalljes së vendimit, gjykata revokon vendimin që ka deklaruar mungesën. Kur paraqitja bëhet para fillimit të diskutimit përfundimtar, i pandehuri mund të kërkojë të pyetet. Mbeten të vlefshme verpimet e kryera më parë, por kur i pandehuri provon se njoftimi është bërë me vonesë jo për fajin e tij, gjykata urdhëron marrjen ose përsëritjen e veprimeve që çmon se kanë rëndësi për marrjen e vendimit” (neni 351 i Kodit të Procedurës Penale).

Kur këto rregulla nuk janë zbatuar, gjykata e apelit sipas pikës “4” të nenit 427 të Kodit të Procedurës Penale, ka të drejtë të vendos përsëritjen e shqyrtimit gjyqësor kur vërtetohet se i pandehuri nuk ka marrë pjesë në shkallë të parë, sepse nuk ka marrë dijeni ose nuk ka mundur të paraqitet për shkaqe ligjore.

Në praktikë ka lindur si problem se si duhet të trajtohet mbrojtësi i caktuar kryesisht për gjykimet në mungesë, a ka ai të njëjtat të drejta që ligji i njeh të pandehurit, a mund ai të bëjë ankim kundër vendimit të dhënë në mungesë.

Kolegjet e Bashkuara të Gjykatës së Lartë me vendimin unifikues nr.386 datë 29.7.1999 kanë vendosur se mbrojtësi i caktuar është një person i palegjitimuar për të bërë ankim kundër vendimit të dhënë në mungesë të të pandehurit.

Kundër këtij vendimi unifikues të Kolegjeve të Bashkuara kanë bërë ankim në Gjykatën Kushtetuese avokatët e të pandehurve Baki Huqi e Albert Huqi.

Gjykata Kushtetuese me vendimin nr.17 datë 17.4.2000 ka vendosur shfuqizimin si antikushtetues të vendimit nr.386 datë 29.7.1999 të Kolegjeve të Bashkuara dhe e ka dërguar çështjen për shqyrtim në Kolegjet e Bashkuara të Gjykatës së Lartë.

Kolegjet e Bashkuara pasi e rigjykan çështjen vendosën përsëri se mbrojtësi i caktuar nuk legjitimohet për të bërë ankim kundër vendimit të dhënë në mungesë.

Me këtë zgjidhje të Kolegjeve të Bashkuara nuk jam dakord për arsyet që po parashtroj më poshtë:

Problemi kryesor që diskutohet në çështjen objekt gjykimi është nëse avokati i caktuar kryesisht mundet të bëjë ankim kundër vendimit të dhënë në mungesë të të pandehurit. Ky moment proceduralisht është rregulluar nga neni 410 i Kodit të Procedurës Penale ku thuhet: “Kundër vendimit të dhënë në mungesë, mbrojtësi mund të bëjë ankim vetëm kur është i pajisur me një akt përfaqësimi të lëshur në format e parashikuara nga ligji”.

Zgjidhja e dhënë nga Gjykata Kushtetuese dhe Gjykata e Lartë janë të ndryshme. Gjykata e Lartë arsyeton se mbrojtësi i caktuar është një person i palegjitimuar për të bërë ankim kundër vendimit të dhënë në mungesë të të pandehurit. Gjykata Kushtetuese arsyeton të kundërtën. Në vendimet e saj Gjykata Kushtetuese ndër të tjera shpreh: “Kolegjet e Bashkuara të Gjykatës së Lartë, duke bërë interpretime të gabuara të dispozitave të Kodit të Procedurës Penale, që parashikojnë të drejtat e mbrojtësit në procesin penal për gjykimet në mungesë të të pandehurit, kanë cënuar parimet kushtetuese të mbrojtjes si dhe të procesit të rregullt ligjor të garantuar nga nenet 31/ç dhe 42 të Kushtetutës”.

Të dyja gjykatat arsyetimet e tyre i mbështesin në të drejtën ekskluzive që u jep Kushtetuta. Gjykata e Lartë citon nenin 141/2 të Kushtetutës që i jep të drejtë asaj “për njesimin ose ndryshimin e praktikës gjyqësore”. Gjykata Kushtetuese citon nenet 31/ç, 42, 124/1 dhe 131/f të Kushtetutës.

Interpretimi me karakter unifikues, është funksion kushtetues i Kolegjeve të Bashkuara të Gjykatës së Lartë. Askush tjetër nuk mund ta zëvendësojë Gjykatën e Lartë në këtë funksion ekskluziv kushtetues. Por duhet theksuar se interpretimi që bën Gjykata e Lartë nuk është interpretim përfundimtar. Ky interpretim nuk ka fuqi detyruese të përgjithshme siç parashikon neni 132/1 i Kushtetutës. Vendimi i Gjykatës së Lartë ka karakter detyrues vetëm për gjykatat më të ulta. Ky konkluzion del nga neni 141/2 i Kushtetutës ku thuhet se: “Gjykata e Lartë ka të drejtë të tërheqë për shqyrtim në Kolegjet e Bashkuara çështje të caktuara gjyqësore, për njesimin ose ndryshimin e praktikës gjyqësore.

Çdo organ kushtetues, cilido qoftë ai, pushteti ligjvënës, ekzekutiv ose gjyqësor, dispozitat e Kushtetutës i zbaton drejtpërsëdrejti, përveç rasteve kur Kushtetuta parashikon ndryshe (neni 4/3 i Kushtetutës). Dispozita Kushtetuese e përmendur më sipër u jep të drejtë këtyre organeve, të bëjnë interpretimin e normave kushtetuese sipas fushave të veprimtarisë së tyre. Por në qoftë se ky interpretim i bërë, nga organet kushtetuese, ankimohet nga subjektet e parashikuara nga neni 134 i Kushtetutës, është e drejtë e Gjykatës Kushtetuese që të bëjë gjykimin përfundimtar. Neni 131/f i Kushtetutës së Republikës së Shqipërisë në mënyrë të qartë e të shprehur i jep Gjykatës Kushtetuese funksionin dhe pushtetin për të bërë: “gjykimin përfundimtar të ankesave të individëve për shkeljen e të drejtave të tyre kushtetuese për një proces të rregullt ligjor, pasi të jenë shterur të gjitha mjetet juridike për mbrojtjen e këtyre të drejtave.” Gjatë këtij “gjykimi përfundimtar”, Gjykata Kushtetuese ka të drejtë të vendosë nëse interpretimi i bërë nga organet e tjera është ose jo në përputhje me Kushtetutën.

Funksioni dhe pushteti i Gjykatës Kushtetuese nuk buron vetëm nga dispozitat kushtetuese të analizuara më sipër por edhe nga neni 124/1. Në bazë të kësaj dispozite, Gjykata Kushtetuese është ngarkuar me detyrën për të garantuar respektimin e Kushtetutës. Këtë detyrim kushtetues ajo e realizon kur bën interpretimin përfundimtar të Kushtetutës.

Në këtë rast vendimi i Gjykatës Kushtetuese, sipas nenit 132/1 ka fuqi detyruese të përgjithshme (erga omnes). Në këtë kuadër vendimi i Gjykatës Kushtetuese është detyrues edhe për Gjykatën e Lartë.

ANËTAR
Y. Myrtja

Tiranë, 27.10.2000
Nr.345 i Regj.Themeltar
Nr.371 i Vendimit